

Очекује ли Македонију нова политичка криза?

Пише: Миша Јамбајев
уторак, 08 март 2011 07:56

(Фонд стратешке културе)

Македонски парламент (Собрање) већ дуже веме бојкотује опозиција, предвођена Бранком Црвенковским и његовим Социјал-демократским савезом. То Македонији прети ванредним парламерним изборима. Премијер Никола Груевски позвао је свог опонента да дође у парламент, како би гласао о новом закону о изборима. Као одговор је Црвенковски изјавио да би избори били и најбољи начин да се превлада политичка безизлазност, али једино под условом да ти избори буду слободни и правични.

Социјал-демократе Црвенковског блокирају рад парламента од краја јануара, захтевајући спровођење реформе изборних закона.

Политичка криза у Македонији почела је крајем јануара, када су социјал-демократе напустиле Собрање. Опозиција је оптужила Груевског да ограничава демократске слободе, да умишљено омета улазак Македоније у НАТО и Европску унију и да није способан да осигура економски препород државе.

Политичка криза у Македонији почела је крајем јануара, када су социјал-демократе напустиле Собрање. Опозиција је оптужила Груевског да ограничава демократске слободе, да умишљено омета улазак Македоније у НАТО и Европску унију и да није способан да осигура економски препород државе.

Међутим, експерти сматрају да ће партија Груевског ВМРО – ДПМНЕ поново победити на изборима.

Очекује ли Македонију нова политичка криза?

Пише: Миша Јамбајев
уторак, 08 март 2011 07:56

Редовни избори требало би да се одрже 2012. године.

Међутим, владајућа ВМРО-ДПМНЕ не пристаје на било какве прелиминарне услове о сазивању превремених избора за Собрање. А као главни разлог, природан у нашем меркатилном времену, заправо су финансијски спрови, који су се веома уплели у политику. У датом случају, око одмрзавања рачуна македонске „А1 ТВ“. Ствар је у томе што су банкарски рачуни ове телевизије, веома популарне, а истовремено опозиционе, познате по својој критици владе, поново замрзнути 14. фебруара ове године одлуком суда у Скопју. Власника „А1 ТВ“ сумњиче за прикривање пореза и прање новца.

Занимљиво да се на тој позадни опозициона етничка албанска партија Македоније „Нова демократија“ zaloжила за преношење пописа становништва у републици са априла ове године, на јули. По мишљењу лидера НД то ће омогућити да у попису узме учешће више од 250 хиљада македонских Албанаца, који се налазе на привременом раду у иностранству.

Подсетимо да је у складу са усвојеним 11. августа 2004. године у парламенту Македоније са певагом од једног гласа Законом о новој територијалној организацији локалне самоуправе (Закон о децентрализацији) почело прекрајање територијално-административних јединица – општина. Македонски опозициони политичари, експерти и научници оценили су да тај закон дели земљу по етничком принципу.

На северозападу Македоније и данас постоји неколико албанских региона, у које не може да крочи македонски полицајац, а резерве стрељачког оружја у поседу албанских бојовника су, према општем мишљењу, огромне.

Тежњама руководства Македоније да своју земљу укључи у НАТО (тежњама управо руководства, а не Македонаца, који се у великој већини после догађаја 2001. године, најблаже речено, скептички односе према Северноатлантској алијанси), смета неразрешено питање са Грчком о називу земље, која и до данас наступа у УН и на међународним форумима као Бивша југословенска република Македонија (БЈРМ – FYRM).

Очекује ли Македонију нова политичка криза?

Пише: Миша Јамбајев
уторак, 08 март 2011 07:56

По свој прилици, земљу апсолутно не интересују проблеми потпуног признања северног суседа. На пример, у јануару 2009. године министар за културу Грчке Андонис Самарас је изјавио да ће се „Скопје (тојест, Македонија), ускоро распасти и престати да постоји као јединствени субјект међународних односа. При томе он сматра да Грчка не би требало да се прибојава стварања Велике Албаније и Велике Бугарске. Фактички, министар за културу Грчке сматра да постојање земље која узурпира грчко име Македонија за Грчку представља већу опасност од настајања „Велике Албаније“.

Па ипак, преговори о уласку Македоније у НАТО и ЕУ како-тако трају и данас. У Битољу је 31. маја – 1 јуна 2010. године одржана Регионална конференција о интегрисању у НАТО. Изражено је мишљење да је неопходно да се Македонија и Косово приме у НАТО, па су 13. јуна 2010. године чланови Европског парламента упутили апел да се без одлагања започну преговори о уласку Македоније у ЕУ. А 27. маја специјални представник Европског парламента за Македонију Зоран Талер изјавио је да без решења спора о називу са Грчком Македонија доводи у опасност своје шансе за улазак у ЕУ. Премијер Македоније Н. Груевски је на то одговорио: „Ми чинимо све како бисмо решили то питање, у то не треба да сумњате“.

Албански фактор игра веома важну улогу и у преговорима о уласку земље у НАТО и ЕУ, и у решавању с тим у вези проблема назива земље. Подсетимо да је 17. фебруара 2008. године Косово прогласило независност. Албанија је признала независност Косова 18. фебруара. Македонија је признала независност Косова истог дана када и Црна Гора – 9. октобра 2008. године. (Потпуни дипломатски односи успостављени су тачно годину касније – октобра 2009. године, након демаркације „косовско-македонске границе“). Албански политичари Македоније захтевали су хитно успостављање дипломатских односа, а при томе се њихова хистерија (не)успешно подударила са парламентарном изборном кампањом у земљи.

Пре само пар година албански премијер Сали Бериша је позвао да се најшире, „свеалбански“, обележи годишњица формирања Призренске лиге – структуре, која је у суштини за свој циљ прокламовала стварање „Велике Албаније“. Треба истаћи да су Албанци Македоније позив Берише прихватили са одушевљењем и одмах се латили посла. Лидер Демократске уније за интеграцију Албанаца Али Ахмети је поздравио предлог албанског премијера, изјавивши да ће Демократска унија за интеграцију учествовати у празновању „једног од најзначајнијих датума у целокупној историји Албаније“. Занимљиво да се Али Ахмети још 25 марта 2008. године састао са албанским премијером Сали Беришом и разматрао перспективе уласка две земље у НАТО.

Очекује ли Македонију нова политичка криза?

Пише: Миша Јамбајев
уторак, 08 март 2011 07:56

Управо би овде требало рећи нешто о симболици Демократске уније за интеграцију. Али најпре поставимо питање шта значи назив „Демократска унија за интеграцију“? Можда је реч о интегрисању македонских Албанаца у македонско друштво? Не, упознавши се са симболиком партије, није тешко схватити да је реч о интеграцији територија неколико земаља, у којима живе Албанци, у јединствену државу. Назовите је како хоћете – Велика Албанија, Илиријада или Дарданија.

Дакле, шест звездица на амблему партије повезује се са шест делова Велике Албаније: Албанија; Улцињ у Југоисточној Црној Гори; Косово; Прешевска долина у Јужној Србији; западни региони Македоније; Чамерија – Северо-западна Грчка. На застави Косова такође се налази шест звездица, које сагласно званичном тумачењу, симболизују шест народа, који живе у тој псеудодржави. Међутим, реалност се апсолутно не подудара са том полит-коректном причом. Занимљиво је да на сајту Демократске уније за интеграцију постоје директна позивања на сајт владе САД и натовски сајт.

Преговори о уласку Македоније у НАТО и ЕУ како-тако трају и данас. У Битољу је 31. маја – 1 јуна 2010. године одржана Регионална конференција о интегрисању у НАТО. Изражено је мишљење да је неопходно да се Македонија и Косово приме у НАТО, па су 13. јуна 2010. године чланови Европског парламента упутили апел да се без одлагања започну преговори о уласку Македоније у ЕУ.

У низу изјава локалним и грчким листовима Али Ахмети се посебно освртао на спор са Грчком о називу земље. Поред осталог, он је наглашавао да је „потребно пронаћи компромис, али да је при том потребно узимати у обзир мултиетнички карактер земље“. У интервјуу грчком издању „Та неа“ он је отворено изјавио: „Ново име Македоније треба да буде прихватљиво и за Албанце Македоније“. При том је он још и „појаснио“ грчком новинару да предлог Атине о називу „Република Македонија (Скопје)“ није могућ, јер Скопје „не звучи албански“, пошто се на албанском град зове Шкуп, а тај се назив не преводи. Демократска унија за интеграције је 14. маја 2009. године поново позвала владу Македоније на компромис са Грчком поводом назива земље. Лидер Уније Али Ахмети се састао са новоизабраним председником Ђорђом Ивановим након локалних и председничких избора. Они су се обратили заједничком изјавом, у којој се каже: „Неопходно је национално јединство, разуман компромис зарад тога, да се пронађе решење, везано за наше разлике са Грчком око назива земље“. Иванов није објаснио шта је тачно имао на уму, када је рекао компромис, али је подвукао: „Ми не говоримо о промени назива“ (Таква активност албанског фактора објашњава се још и тиме, што је у априлу 2009. године на јубларном самиту НАТО Грчка блокирала улазак Македоније у алијансу. (Тада су примљени Албанија и Хрватска).

Очекује ли Македонију нова политичка криза?

Пише: Миша Јамбајев
уторак, 08 март 2011 07:56

Опозициона Демократска партија Албанаца (ДПА) Мандуха Тачија иступила је заузвратном иницијативом, у складу са којом вероватно усвајање новог имена земље треба да гарантује „особености националног идентитета албанског становништва у Македонији“. И овде је он солидаран са Ахметијевом владајућом Демократском унијом за интеграције, која је већ изјавила да референдум није прихватљив. Тачи је поновио да Албанци никада неће пристати на нови назив ако се он буде идентификовао само са македонским народом. Он верује да референдум, у оном облику у коме га је замислио премијер Груевски, неће успети, пошто би на њему Албанци „масовно гласали против, уколико ново решење не буде прихватљиво за њих“.

Ако се удубимо у суштину Тачијевих упозорења (претњи или ултиматума?), можемо увидети да спор са Грчком око назива поприма нову конфигурацију и нове услове. Тачи отворено говори да ново име Македоније треба да садржи дефиницију, која одређује статус Албанаца у држави промењеног назива.

Брисел је ставио до знања да би за све стране, инволвиране у спор, и међународну заједницу био прихватљив назив „Северна Македонија“. Из Брисела су транспарентно нагласили да тамо не подржавају референдум о називу. Мандух Тачи је знао о чему је говорио када је у више наврата изјављивао да је „међународна заједница против референдума“, јер би његов негативни исход био повод за нову међуетничку кризу у Македонији. А спори преговори са Грчком су, могли бисмо рећи, „зарибали“ или се нашли у пат-ситуацији.

Нови захтеви македонских Албанаца, како говоре „федералисти“, „презентовани су представницима свих значајнијих македонских и иностраних организација“, албанским партијама у влади – Демократској унији за интеграције, и опозицији ДПА и Новој демократији.

Јавни захтеви обелодањени су 23. јуна 2009. године на масовном митингу испред споменика Скендербегу у Скопју.

Тада су невладине организације и ванпарламентарне партије изјавили да Охридски оквирни споразум из 2001. године није „сахрањен“. Истовремено је Фронт националног уједињења Албанаца упутио писмо Институту за мир САД са захтевом да се преиспитају

Очекује ли Македонију нова политичка криза?

Пише: Миша Јамбајев
уторак, 08 март 2011 07:56

границе у региону како би се дефинитивно решило „албанско питање на Балкану“. У писму се понављају познате тезе о томе да Албанци, ето, не уживају равноправност у Црној Гори, Македонији и Јужној Србији. Потом су македонски Албанци отворено упозорили владу да је њихово стрпљење у вези са спором око имена земље на измаку. Албански лидери су као крајњи рок за решење тог питања означили крај 2009. године. У противном, по њиховој изјави, они ће тражити алтернативне начине за решење проблема. Те позиције придржава се и Демократска унија за интеграције, коалициони партнер владајуће ВМРО-ДПМНЕ.

„Јасно је да без решења спора о називу Македонија не може ући у НАТО. Приоритет наше политичке платформе јесте интеграција земље у евроатлантске структуре“ – изјавио је Рафиз Алити из Демократске уније за интеграције. Аналитичари истичу да су македонски Албанци, који су годинама остајали по страни од дискусија о називу државе, испољили неочекивано интересовање за ту тему након уласка Албаније у НАТО. Бивши министар иностраних послова Македоније Слободан Чашуле, сада политички експерт, каже да су албанци заинтересовани за што бржи улазак Македоније у НАТО са једним јединим циљем – уједињење свих Албанаца: у основи њихове стратегије није подела Македоније. Они једноставно желе да је учине трећом државом албанаца на Балкану“.

Међутим, раскол у македонској словенској елити иде на руку Албанцима чији се утицај у земљи несумњиво повећава. Подсетимо да је на протеклим у пролеће 2009. године председничким изборима кандидат ВМРО добио око трећине гласова свих бирача земље, а при томе је за ВМРО гласао део Албанаца, што подразумева да је владајућа партија принуђена да „оправдава кредит поверења“ бирача, који упиру поглед у страну Тиране и Приштине. Постоје подаци о томе да су албански лидери и ВМРО имали договор: подршка Албанаца кандидату ВМРО у замену за подршку ВМРО албанском кандидату на следећим председничким изборима 2014. године. До тог времена ће се албанско становништво у БЈРМ још више повећати, а македонско смањити. Осим тога, отвореност граница са Косовом омогућава косовским Албанцима да крше све правне норме и одлазе на македонска изборна места на северозападу земље, и добијају гласачке листиће за гласање.

У августу 2009. године албански премијер Сали Бериша је изнео нову интересантну иницијативу – он је позвао да се укине албанско-косовска граница и да се, најзад, уједине сви албанци у једну државу. Српски политичари су Беришину изјаву оценили као флагрантно мешање у унутрашње ствари њихових држава.

Позив је био упућен и македонским Албанцима. Званичне личности у Скопју на тај позив

Очекује ли Македонију нова политичка криза?

Пише: Миша Јамбајев
уторак, 08 март 2011 07:56

нису ни на који начин одреаговали. То се објашњава одсуством жеље да се локалним Албанцима да још један повод за дискусије о новом уређењу Македоније.

Нешто пре тога Мандух Тачи је изјавио да ће замолити свог пријатеља Сали Беришу да стави вето на пријем Македоније у НАТО. Затим је Тачи опозвао своје посланике из македонског парламента. Ти Тачијеви потези у вези су са одустајањем владе Груевског да потпише нови споразум између Албанаца и Македонаца уместо Охридског.

Раскол у македонској словенској елити иде на руку Албанцима чији се утицај у земљи несумњиво повећава. Подсетимо да је на протеклим у пролеће 2009. године председничким изборима кандидат ВМРО добио око трећине гласова свих бирача земље, а при томе је за ВМРО гласао део Албанаца, што подразумева да је владајућа партија принуђена да „оправдава кредит поверења“ бирача, који упиру поглед у страну Тиране и Приштине.

Истовремено је лидер друге албанске партије „Нова демократија“ и бивши кандидат за председника Имер Селмани предложио да се албански језик прогласи службеним језиком на читавој територији Македоније. Ахмети као коалициони партнер ВМРО-ДПМНЕ формално подржава Охридски споразум, док се све остале албанске партије већ одавно отворено залажу за нови споразум између Албанаца и Македонаца. Чак штавише, ради уцењивања Македонаца, с времена на време албански политичари подастиру пројекат Илиријааде или Дарданије, који подразумевају стварање аутономне албанске области од дела Македоније, југа Србије и Црне Горе.

Али Ахмети је 4. маја 2010. године категорички одбацио било какав сценариј о подели Македоније. Присетимо се шта је говорио бивши министар иностраних послова Македоније Слободан Чашуле, сада политички експерт, о томе да су Албанци заинтересовани за што бржи улазак Македоније у НАТО са једним јединим циљем – уједињење свих Албанаца: “У основи њихове стратегије није подела Македоније. Они једноставно желе да је учине трећом државом Албанаца на Балкану”.

Превод **Рајко Досковић**